

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 171/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen keliakiakorvauksen käyttöönottamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jaana Strandmanin /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 171/2023 vp:

Millä aikataululla ja minkä suuruisena hallitusohjelman mukainen keliakiakorvaus otetaan käyttöön ja

milloin selvitetään korvauksen käyttöönotto kaikille keliakikoille?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan ”palautetaan keliakiakorvaus alaikäisiä ja alemman tulotason aikuisia painottaen”. Sosiaali- ja terveysministeriössä on katsottu, että kirjauksen palautetaan-sanalla viitataan ensisijaisesti vammaisuuksista annetun lain (570/2007, vammaisuuksilaki) mukaiseen, vuoden 2016 alusta lukien lakkautettuun ruokavaliokorvaukseen, jota maksettiin keliakiaa sairastaville osana vammaisuuksilain mukaista vammaisuuksijärjestelmää. Kirjauksen selvittämisen ensisijainen vaihtoehto olisi sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan ruokavaliokorvauksen palauttaminen ja toissijainen vaihtoehto olisi kokonaan uudesta etuudesta säätäminen.

Korvausta maksettiin gluteenittomasta ruokavaliosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi, mutta korvaus ei ollut korvamerkitty gluteenittomien tuotteiden ostamiseen eikä korvauksen käyttämisestä esimerkiksi gluteenittoman ruokavaliion noudattamisen näkökulmasta ole voitu seurata. Korvauksen voimaantullessa vuonna 2002 sen suuruus oli 21 euroa kuukaudessa ja vuoden 2015 lopussa 23,60 euroa kuukaudessa. Määrä ei ollut sidottu indeksiin, vaan korotus toteutettiin lainmuutoksella. Korvaus oli veroton ja sitä maksettiin 16 vuotta täyttäneille. Ruokavaliokorvaus lakkautettiin muun muassa eri sairauksia sairastavien henkilöiden yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallisena etuutena. Alle 16-vuotiaan vammaistuessa keliakia huomioidaan edelleen.

Keliakia on Suomessa todettu 0,7 %:lla aikuisväestöstä, mutta seulontatutkimusten perusteella todellinen esiintyvyys on noin 2 %. On todennäköistä, että diagnostiikka kehittyy edelleen tulevien vuosien aikana. On myös hyvin todennäköistä, että hoidon jatkuvuuden parantaminen parantaisi keliakian diagnostiikkaa. Saman lääkärin hoitaessa potilasta keliakian mahdollisuus tulee

herkemmin mieleen ja diagnostiset tutkimukset voidaan käynnistää nopeammin. Hallitusohjelmassa on useita hoidon jatkuvuuden parantamiseen liittyviä kirjauksia, esimerkiksi niin, että hoidon jatkuvuuden vahvistamisessa hyödynnetään omalääkäri-, omahoitaja- ja omatiimimallia.

Keliakiakorvauksen käyttöönottoa koskevan hallitusohjelman kirjauksen selvittäminen vaatii huolellista valmistelua ja vaikutusarviointien tekemistä. Valmistelu on hallitusohjelmassa kirjattu vuodelle 2024. Sosiaali- ja terveysministeriö aikatauluttaa hallitusohjelmakirjauksen selvittämisen ja valmistelun hallituskauden aikana tämän mukaisesti. Lakkautettu ruokavaliokorvaus ei ollut tulosidonnainen etuus, eivätkä vammaisetuslain mukaiset vammaisetuudet myöskään ole tulosidonnaisia etuuksia. Keliakiakorvauksen kohdentumista, suuruutta ja voimaantulon aikataulua arvioidaan valmistelun yhteydessä.

Helsingissä 20.11.2023

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen